

Els altres nens de la pluja

'Rain Man' és una pel·lícula que ha cridat l'atenció sobre els problemes dels autistes. Però el protagonista mostra extraordinàries habilitats intel·lectuals, que també apareixen en alguns retardats psíquics.

Xavier Duran

És capaç d'aprendre mitja guia telefònica en una sola nit, compta en un moment quants escuradents han caigut pel terra o treu arrels quadrades amb set o vuit decimals en uns segons. Però no sap quants diners li queden si té un dòlar i se'n gasta mig, ni sap dir si ha llegit o no un llibre determinat. Es tracta de l'autista interpretat per Dustin Hoffman en la pel·lícula *Rain Man* (*L'home de la pluja*).

L'obra ha posat l'atenció en una malaltia de la qual no se sap gaire cosa. Fou definida pel psiquiatre americà Leo Kanner en la dècada dels quaranta. L'autisme és una síndrome, és a dir, un conjunt de símptomes. L'autista complet, que els tindria tots, és poc freqüent. Però hi ha unes característiques comunes, com el tancar-se en si mateix, no respondre als estímuls externs, no enraonar gaire i realitzar actes repetitius.

Hoffman fa un paper extraordinari. Però, tot i el valor de la pel·lícula per cridar l'atenció sobre el problema, Raymond, el protagonista, és un autista atípic. En primer lloc, és un adult, cosa infreqüent. Els autistes solen viure menys que la resta de persones. A més, amb el temps, l'evolució de la malaltia els porta a un estat que no se diferencia gaire de l'esquizofrènia o d'altres deficiències psíquiques.

No es coneixen per ara les causes de l'autisme, però se sap que lesions produïdes al cervell provoquen comportaments autistes en animals de laboratori. Tot i haver-hi, doncs, una alteració fisiològica, no s'ha de deixar de banda l'educació que permeti una millora. Per ara, però, un baixíssim percentatge d'autistes poden arribar a integrar-se més en la societat.

Rampells de geni

Una altra característica atípica del personatge de *Rain Man* és la seva intel·ligència. El 80% dels autistes tenen una intel·ligència inferior a la normal

i només el 20% restant tenen un coeficient intel·lectual igual o superior a la mitjana. Probablement, però, una de les coses que més cridi l'atenció és la capacitat de càlcul i la memòria d'una persona que és incapaç de valdre's sola a la societat.

Alguns psiquiatres s'han trobat casos com aquests. Han vist nens amb deficiències psíquiques, amb coeficients intel·lectuals molt baixos —de l'ordre de 50—, que en canvi tenen una habilitat especial per a una activitat concreta. És el que Langdon Down, el psiquiatre britànic que ha donat nom al mongolisme, va batejar com *idiots savants*. Més tard, el canadenc Neil Charness ha proposat d'anomenar-los *Monosavants*, perquè manifesten la seva habilitat en una sola activitat.

No cal confondre aquests nens amb d'altres de normals que poden tenir dificultats d'aprenentatge per alguna causa. Els pares d'Albert Einstein estaven preocupats perquè el seu fill no havia començat a parlar fins els tres anys. A l'escola tenia molts problemes per aprendre coses de memòria i el seu professor de grec va dir-li que mai arribaria a ser res. Però aquests problemes concrets en l'aprenentatge no revelen cap anormalitat ni deficiència.

En canvi, amb els nens que ara ens ocupen, hi ha deficiències clarament manifestades i només poden realitzar amb èxit una activitat determinada i poc més. Així, un jove de Wisconsin, cec i amb retard mental, que no pot vestir-se ni menjar sense ajuda, és capaç de tocar al piano amb tota correcció qualsevol simfonia que hagi escoltat només una vegada. Dos bessons anomenats George i Charles, amb un coeficient d'intel·ligència per sota de cinquanta, saben dir en quin dia de la setmana cau qualsevol data en un marge de 40.000 anys i recordar el temps que feia en cada dia de la seva vida. Tot i així, no saben fer sumes ni amb números d'una sola xifra.

Es coneixen més casos d'aquest tipus. Un autista de Bilbao no responia a cap estimul extern i restava tancat en el seu món. El seu únic contacte amb

la gent, l'establia quan algú iniciava alguna melodia de Bach, que ell seguia perquè se les sabia totes de memòria. I Gedemiah, que té una edat mental de deu anys, que resol problemes que requereixen multiplicar números de 8 o més xifres.

Causes diferents. hipòtesis diverses

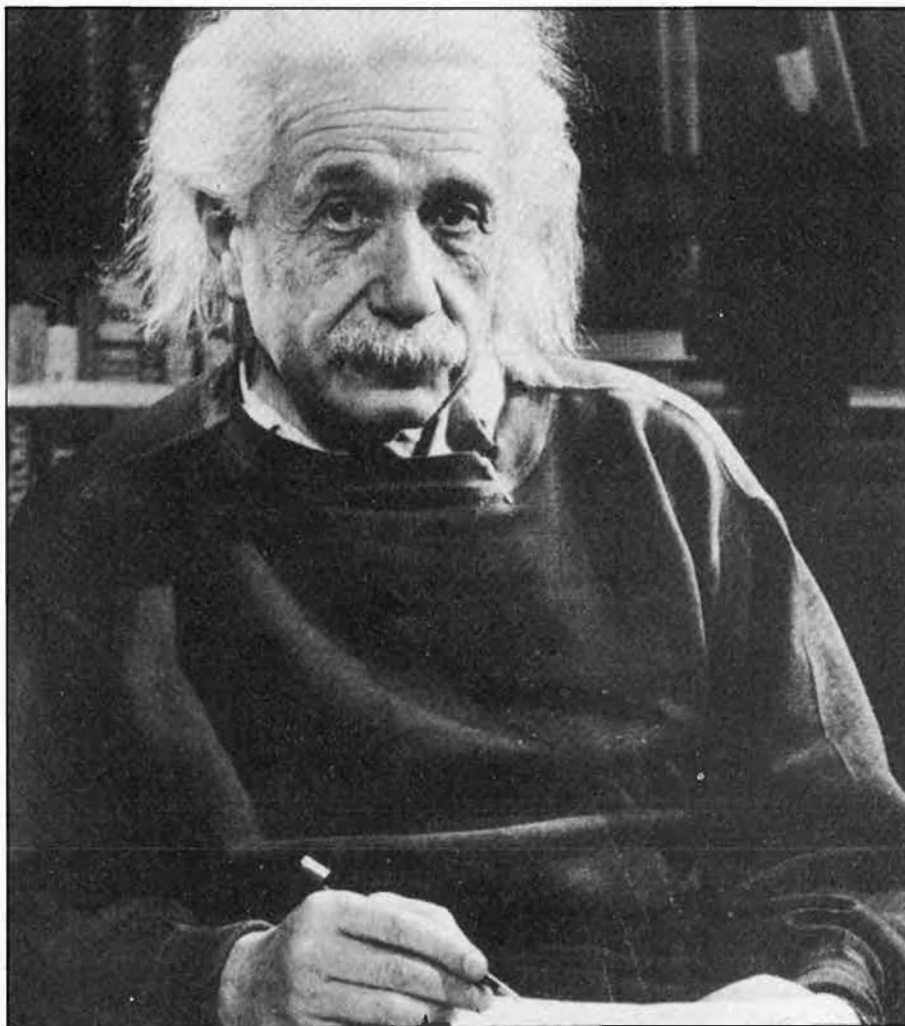
Entre aquests nens, n'hi ha més de prematurs que de nascuts en el termini normal, més mascles que femelles i solen tenir retards psíquics. Un de cada deu autistes pot ser *monosavant*. També hi ha esquizofrènics, en percentatge menor. No se sap per què poden manifestar aquesta habilitat concreta, però hi ha alguns estudis que en poden donar alguna pista. Així, en els darrers mesos d'embaràs es van formant les xarxes d'unió entre les neurones. Es produeix la mort cel·lular d'aquelles neurones que no estableixen contacte amb cap altra. Com que hi ha un bon percentatge de prematurs, una hipòtesi assenyala que aquesta mort cel·lular no té temps de produir-se i es dona una reserva neuronal que donaria una capacitat intel·lectual específica. És la hipòtesi de l'americà Darold Treffert, que ha estudiat aquests casos durant 25 anys.

Durant l'embaràs, si el fetus és mascle, produeix una gran quantitat de testosterona. Aquesta hormona masculina pot afavorir un creixement de l'hemisferi cerebral dret, que controla funcions com l'habilitat mecànica i l'observació visual, mentre l'hemisferi esquerre té més a veure amb el llenguatge i l'anàlisi conceptual i abstracta. Això podria explicar per què entre aquests nens hi ha sis vegades més nois que noies i per què les habilitats solen estar associades a l'hemisferi dret.

Finalment, queda la memòria prodigiosa. En persones normals el cervell pot reconèixer, pot enregistrar i pot proporcionar la informació. Aquest és el procés que permet memoritzar coses i recordar-les en el moment desitjat. Hi pot haver un altre tipus de memòria

Dustin Hoffman i Tom Cruise en 'Rain Man'.

Einstein no parlà fins els tres anys, els problemes d'aprenentatge que patí feren pensar als seus pares que era deficient.

automàtica i inconscient, que es donaria en casos com aquests. Aleshores la memòria pot anar lligada a certs entorns. Així, el noi de Wisconsin que toca melodies que només ha sentit una vegada, es veu obligat a repetir també l'anunci televisiu al qual la música posava fons.

Història i literatura, de Borges a Plini

Jorge Luis Borges va titular un conte del recull *Ficciones* «Funes, el memoriós». Tractava d'un noi que no es relacionava gairebé amb ningú, però que era capaç de dir en cada moment l'hora exacta, sense mirar al cel ni rumiar-ho un instant. També aprenia de memòria obres de Plini o Juli Cèsar.

Precisament, en la seva *Història Natural*, Plini parla de memòries prodigioses, com la del rei persa Cir, que anomenava pel nom cada un dels soldats dels seus exèrcits; Mitridates Eupator, un jurista que dominava vintidues llengües o Metrodor, que repetia amb precisió allò que només havia escoltat una vegada. El personatge del conte de Borges demostra també habilitats d'aquest tipus. Funes podia repetir fil per randa tot el que havia passat en un dia qualsevol, però era incapaç de fer raonaments.

Establir el mecanisme pel qual es produeixen casos de memòria prodigiosa o d'habilitats concretes és difícil. Les explicacions que hem esmentat són pures hipòtesis. L'autòpsia confirma, per exemple, el major desenvolupament de l'hemisferi dret del cervell. Però d'altres persones amb la mateixa característica no havien manifestat cap genialitat especial. A més, és difícil analitzar processos mentals de persones amb un comportament estrany, perquè no manifesten les seves possibilitats en qualsevol moment. Són imprevisibles i per tant, difícils d'estudiar.

Hi ha tècniques modernes que mostren quina part del cervell treballa mentre es realitza una activitat mental determinada. Però resulta difícil que aquests nens demostrin el seu talent quan se'ls posa en un aparell estrany i en una situació que no comprenen. «Vaig pensar —escriu Borges— que cada una de les meves paraules perduraria en la seva implacable memòria». Sabem que això passa. Però per ara, continuem ignorant com i per què. □